

DIVIZARE, DELEGITIMARE, DISCREDITARE

Analiza tactică a operațiunilor de influență pro-ruse în
Republica Moldova

Septembrie 2024 – Ianuarie 2023

Cuprins

SUMAR EXECUTIV	3
CADRUL STRATEGIC – OBIECTIVELE DE INFLUENȚĂ.....	5
Operațiuni de influență a Republicii Moldova	7
Divizarea societății	7
Delegitimarea instituțiilor	11
Discreditarea actorilor pro-occidentali.....	16
Promovarea Rusiei.....	22
CONCLUZII	25

SUMAR EXECUTIV

Acest studiu oferă o analiză tactică a **operațiunilor de influență pro-ruse** în Republica Moldova, desfășurate între septembrie 2024 și ianuarie 2025.

Operațiunile de influență fac parte dintr-o strategie mai amplă de război hibrid, prin care actorii pro-ruși urmăresc atingerea unor **obiective strategice**:

- Restabilirea controlului politic pro-rus în Republica Moldova;
- Obstrucționarea integrării Republicii Moldova în structurile occidentale.

Studiul propune un cadru analitic bazat pe patru **obiective de influență pro-ruse** —strategii-cheie de mesagerie utilizate pentru a orienta opinia publică **împotriva Occidentului și în favoarea Federației Ruse**:

- Divizarea societății;
- Delegitimarea instituțiilor democratice;
- Discreditarea actorilor pro-occidentali;
- Promovarea influenței ruse.

Analiza se concentrează pe modul în care aceste obiective de influență au fost integrate în comunicarea pro-rusă cu privire la trei evenimente critice din Republica Moldova:

- **Referendumul constituțional** din 20 octombrie privind integrarea în Uniunea Europeană (UE);
- Ambele tururi ale **alegerilor prezidențiale** (20 octombrie; 3 noiembrie);
- **Criza prețurilor la energie** din decembrie 2024 – ianuarie 2025.

Principalele concluzii în urma analizei celor trei evenimente evidențiază cum actorii pro-ruși au încercat să atingă fiecare obiectiv de influență:

Divizare	Delegitimare	Discreditare	Promovare
Prezentarea integrării europene drept o amenințare la adresa valorilor tradiționale și a neutralității, mobilizând vorbitorii de limbă rusă prin narațiuni despre opresiunea statului.	Subminarea instituțiilor democratice ale Republicii Moldova prin acuzații că ar fi capturate Partidul de Guvernare.	Portretizarea PAS și a președintei Maia Sandu drept opresori fasciști, animați de interese personale netransparente, care permit exploatarea Republicii Moldova de către UE.	Proiectarea Federației Ruse ca un partener binevoitor, ale cărui oferte de sprijin în timpul crizei energetice au fost blocate de Partidul de Guvernare. Omiterea cu bună știință a amănuntelor legate de viața reală a populației din FR și prezentarea acesteia distorsionat.

Documentul de față se bazează pe rapoarte primare de monitorizare realizate în această perioadă de organizații statale și non-statale. Structura sa este organizată în jurul celor patru obiective de influență pro-ruse identificate. Această organizare reflectă natura operațiunilor de influență, unde obiectivele pot fi clar definite, însă tacticile, tehnicile, procedurile și narațiunile sunt fluide și se suprapun frecvent.

Cadrul analitic al acestui studiu, bazat pe cele patru obiective de influență, oferă perspective relevante pentru înțelegerea atât a operațiunilor de influență pro-ruse recente, cât și a celor viitoare—în special în contextul alegerilor parlamentare din 2025 din Republica Moldova.

CADRUL STRATEGIC – OBIECTIVELE DE INFLUENȚĂ

Acest raport analizează activitățile de influență pro-ruse în Republica Moldova din septembrie 2024 până în ianuarie 2025, concentrându-se pe perioada din jurul referendumului constituțional, alegerilor prezidențiale și crizei aprovizionării cu energie din 2024–2025. În această perioadă, Federația Rusă și alți actori pro-ruși și-au intensificat eforturile de a influența traiectoria politică a Republicii Moldova.

Aceste activități reflectă modele mai largi ale operațiunilor de influență aliniate Rusiei, menite să maximizeze influența în fostele state sovietice și dincolo de acestea.

Obiectivele strategice sunt:

- A** Restabilirea unui guvern pro-rus în Republica Moldova.
- B** Obstrucționarea integrării Republicii Moldova în instituțiile occidentale, inclusiv în Uniunea Europeană.

Pentru atingerea acestor obiective strategice, actorii pro-ruși utilizează un spectru larg de **tactici de război hibrid**. Acestea includ:

- constrângeri economice inclusiv în sectorul energetic;
- instrumentalizarea prezenței militare în regiunea Transnistreană;
- sprijin direct și indirect pentru separatiștii din regiunea Transnistreană și liderii din UTA Găgăuzia;
- exploatarea rețelelor de corupție care leagă mediul de afaceri, politica și crima organizată transfrontalieră;
- atacuri cibernetice țintite;
- interferență directă în alegeri prin mituirea alegătorilor și intimidare.
- tacticile de război hibrid includ, de asemenea, operațiuni de influență și manipularea informațională — utilizarea comunicării pentru a modela percepțiile publice, procesul decizional și comportamentele populației-țintă.

Actorii care desfășoară operațiuni de influență pro-ruse urmăresc **patru obiective fundamentale**:

- **Divizarea societății moldovenești** prin exploatarea diviziunilor etnice, lingvistice, politice și sociale existente în Republica Moldova, având ca scop fragmentarea taberei pro-europene și consolidarea celei pro-ruse.
- **Delegitimarea instituțiilor Republicii Moldova** pentru a le reduce autoritatea comunicațională, a slăbi capacitatea acestora de a contracara tacticile de război hibrid pro-ruse și a pentru submina încrederea populației în procesele democratice.
- **Discreditarea actorilor pro-occidentali, interni și externi**, pentru a orienta opinia publică împotriva politicienilor pro-occidentali din Republica Moldova și a instituțiilor occidentale, precum Uniunea Europeană și NATO.

- **Promovarea influenței politice, economice și culturale ruse** și poziționarea Federației Ruse drept singurul partener viabil pentru Republica Moldova.

Operațiunile de influență care vizează Republica Moldova sunt campanii bine coordonate ce denotă o bună cunoaștere a punctelor vulnerabile din societate, implicarea unor multiplicatori eficienți (oligarhul fugar Ilan Șor dar și alte rețele pro-ruse cu audiență) și strategii în diseminarea mesajelor. În funcție de aceste repere, cele patru obiective de influență identificate reprezintă alegeri tactice naturale ale oricărui adversar ce intenționează să manipuleze percepțiile publice împotriva Occidentului și în favoarea Rusiei. Succesiunea obiectivelor / Divizarea societății/Delegitimarea instituțiilor/Discreditarea forțelor pro-occidentale favorizează crearea unui mediu în care influența rusă poate fi mai ușor plantată și apoi consolidată, astfel pregătind terenul pentru cel de-al patrulea obiectiv/Promovarea influenței ruse. Realizarea primelor trei obiective de influență restrânge treptat orizonturile politice până când Federația Rusă apare ca unica opțiune pentru Moldova. Coerența acestei strategii în abordarea mai multor vectori de influență – coordonați sau nu – conduce la eficiența cu care atitudinile publice sînt modificate și gradul de acceptare a influenței pro-ruse crește

Valoarea strategică a acestor eforturi de influență este amplificată de apropierea alegerilor parlamentare din 2025, care oferă o oportunitate clară de a-și atinge obiectivele strategice atât actorilor pro-ruși (prin restabilirea unei guvernări pro-ruse) cât și Rusiei (îndepărtarea Moldovei de Occident). Dacă forțele pro-ruse reușesc să obțină controlul parlamentar, prin pârghiile de putere la care au acces, Rusia le-ar putea folosi ca să oprească și eventual, să inverseze traiectoria de integrare occidentală a Republicii Moldova. Succesul în realizarea celor patru obiective de influență—divizarea societății, delegitimarea instituțiilor, discreditarea actorilor pro-occidentali și promovarea influenței ruse—ar putea crea condițiile necesare pentru o victorie electorală pro-rusă.

În perioada septembrie 2024–ianuarie 2025, actorii pro-ruși au desfășurat operațiuni concentrate în jurul a trei evenimente critice: referendumul constituțional, alegerile prezidențiale și criza aprovizionării cu energie din 2024–2025. În cazul celor două scrutine, obiectivul principal al actorilor pro-ruși a fost obținerea unei victorii directe („Nu” la referendum și alegerea unui președinte pro-rus), dar și subminarea legitimității oricărui rezultat favorabil integrării europene. În ceea ce privește criza energetică, obiectivul principal al actorilor pro-ruși a fost să obțină atribuirea dificultăților economice politicianilor pro-occidentali din Republica Moldova, consolidând narațiunea conform căreia Republica Moldova ar trebui să se alinieze natural Federației Ruse, în loc să continue integrarea în Occident.

Operațiuni de influență a Republicii Moldova

(Septembrie 2024 – ianuarie 2025)

I. Divizarea societății

De ce „Divizarea”

Actorii pro-ruși se confruntă cu o provocare demografică în Republica Moldova, unde sondajele indică, de obicei, o majoritate pro-europeană. Mai multe sondaje sociopolitice realizate pe parcursul anului 2024 și în ianuarie 2025 au arătat că Uniunea Europeană beneficiază de un nivel mai ridicat de încredere publică (cca 65% exprimând „multă” sau „oarecare” încredere), comparativ cu Federația Rusă (cca 40% exprimând „multă” sau „oarecare” încredere). De asemenea, nivelul de neîncredere față de UE este semnificativ mai scăzut (cca 17% exprimând „foarte puțină” încredere) în comparație cu Rusia (cca 40%). În perspectiva alegerilor parlamentare din 2025, actorii pro-ruși trebuie să reducă acest dezavantaj prin fragmentarea majorității pro-europene folosind teme de dezbinare, în timp ce își consolidează baza pro-rusă.

Această strategie se realizează prin exploatarea liniilor de falie din societate. Divergențele privind valorile tradiționale versus valorile liberale (ex. drepturile LGBTQ) separă europeniștii conservatori de cei progresiști, creând, totodată, o punte între europeniștii conservatori și pro-rușii cu viziuni similare. În mod similar, problema neutralității împarte pro-europenii din Republica Moldova între cei care o consideră esențială pentru securitatea națională și cei care o percep ca pe o vulnerabilitate, precum și între cei care sprijină asistența de securitate occidentală și cei care o consideră provocatoare. Prin amplificarea acestor diviziuni, actorii pro-ruși încearcă să fragmenteze majoritatea pro-europeană și să împiedice mobilizarea sa electorală împotriva intereselor Moscovei.

Chiar și o majoritate pro-europeană fragmentată ar putea în continuare să depășească numeric minoritatea pro-rusă, dacă aceasta din urmă nu este eficient consolidată și mobilizată în sprijinul partidelor și cauzelor pro-ruse. **Prin urmare, devine esențială promovarea unor narațiuni unificatoare pentru electoratul pro-rus.** Percepția unei amenințări externe este un factor eficient de coeziune - minoritățile tind să se teamă de oprimare din partea majorității, iar una dintre cele mai frecvente tactici utilizate pentru a uni acest segment este acuzația de opresiune actuală sau iminentă exercitată de stat.

Cum „Divizarea” a fost vizată în perioada monitorizată: septembrie 2024 – ianuarie 2025?

Această perioadă a oferit oportunități neobișnuite pentru actorii pro-ruși de a diviza societatea moldovenească. Ea a inclus un referendum privind modificarea Constituției Republicii Moldova pentru a consfinți integrarea europeană ca obiectiv național – o alegere binară pe un subiect diviziv. De asemenea, au avut loc două tururi de alegeri prezidențiale, decisive pentru traiectoria strategică a Moldovei.

Prezența Maiei Sandu în poziția de candidat și faptul că este figura politică cea mai des asociată cu parcursul pro-european/pro-democratic a fost instrumentalizată pentru a crea diviziune în societate.

Aceste exerciții electorale au reprezentat o provocare pentru actorii pro-ruși, deoarece un vot „Da” pentru integrarea europeană și un al doilea mandat pentru președintele pro-european și pro-democrat (eșecuri semnificative pentru Rusia) amână realizarea obiectivelor strategice acestora. Chiar dacă nu le-au facilitat realizarea obiectivelor, ele le-au oferit totuși oportunitatea de a adânci clivajele sociale pe teme esențiale: UE, Occidentul, neutralitatea, președinta Sandu, PAS, valorile progresiste versus tradiționale, parteneriatele economice cu Europa sau Rusia, relația dintre Chișinău și minoritățile rusofone (în special în Găgăuzia și regiunea transnistreană), diaspora versus moldovenii din țară etc.

Partea finală a perioadei monitorizate a oferit pro-rușilor alte oportunități: creșterea costurilor la energie în Moldova de pe malul drept și malul stâng al Nistrului a fost folosită pentru a consolida un sentiment de asediu în rândul populației pro-ruse. Perturbările aprovizionării cu energie au fost prezentate ca parte a unei politici agresive pro-europene menite să reprime drepturile și libertățile pro-rușilor. Logica fundamentală aplicată a fost: fragmentarea pro-europenilor prin teme controversate și consolidarea pro-rușilor prin crearea unui sentiment de amenințare. Prin diseminarea mesajelor divizive pe aceste subiecte, actorii pro-ruși au încercat să facă astfel încât Republica Moldova să ajungă la sfârșitul acestei perioade cu mai puțin consens în favoarea unui parcurs european, nu cu mai mult.

Divizarea pro-europenilor

Actorii pro-ruși s-au bazat pe două narațiuni interconectate pentru a fragmenta consensul pro-european din Republica Moldova în timpul campaniilor electorale și în perioada post-electorală. Pe 12 octombrie, cu opt zile înainte de referendum, blocul „Victorie” al lui Șor a exemplificat ambele tactici într-o postare pe Telegram:

” **„Dictatura regimului-marionetă pro-occidental, războaie, parade gay – toate acestea vor veni în țara noastră odată cu Uniunea Europeană. Toate acestea ne-au fost deja aduse de Sandu. De aceea, pe 20 octombrie, vom vota împotriva UE!”**

Această declarație sintetizează bine tacticile narative utilizate pentru a diviza pro-europenii în Republica Moldova: UE amenință valorile tradiționale și va aduce războiul, punând Republica Moldova în pericol.

Prima narațiune a exploatat temerile legate de valorile progresiste pentru a crea anxietate față de integrarea europeană. Asociind frica de control extern cu schimbările culturale, acest mesaj a urmărit să fractureze coaliția pro-europeană de-a lungul unor linii de falie socială.

Această narațiune a evoluat de la descurajarea voturilor „Da” înainte de referendum la subminarea legitimității acestuia după desfășurare. Pe 13 noiembrie, actori politici din blocul pro-rus au încercat să justifice public această strategie:

” **„Comisia Europeană recomandă ca legalizarea căsătoriilor LGBT și procedurile medicale pentru schimbarea de sex să fie prioritare în Moldova. CE este, de asemenea, indignată că nu există cursuri de educație sexuală... se recomandă introducerea programelor de educație LGBT în școli. Ei bine, ce să faci? Referendumul s-a terminat, e timpul să plătim facturile. V-am avertizat, ați râs...”**

Această narațiune a fost consolidată prin încadrarea integrării europene ca o formă de dominație colonială. Canalul Telegram „Moldova adevărată” a făcut acest lucru explicit pe 16 noiembrie:

” **„Mecanismele de intervenție colonială... încep să funcționeze la capacitate maximă în Moldova. Deci, ați votat pentru „valorile europene” în așa-zisul referendum? Nu? Dar oricum – luați! ... „Agenda” este un instrument al politicii coloniale, pe care îl trăim chiar acum.”**

Această încadrare a servit la crearea unui teren comun între pro-ruși și pro-europenii conservatori social.

A doua narațiune a vizat neutralitatea Republicii Moldova, susținând că integrarea europeană și conducerea Maiei Sandu vor atrage țara în război. Această temă s-a dovedit deosebit de eficientă, deoarece neutralitatea are înțelesuri diferite pentru diverse segmente ale populației: în timp ce pro-rușii o interpretează ca o detașare de Occident, parte a pro-europenilor o pot percepe ca pe o politică de securitate prudentă.

Teama legitimă de război și interpretările distorsionate date neutralității au fost exploatate manipulativ în perioada electorală. Unul din candidații pro-ruși afirma pe data de 5 octombrie că deține documente care arată că...

” **”Dacă Maia Sandu câștigă alegerile prezidențiale, Moldova va fi în curând atrasă în război! Se va deschide un al Doilea Front în Transnistria! Acesta este planul lor pentru viitor! ... Prin urmare, îi chem pe toți cetățenii noștri să păstrăm neutralitatea Moldovei și să evităm orice interferență în conflictul militar, cu orice preț!”**

După referendum, canalul Telegram „WTF Moldova!” a avertizat pe 7 noiembrie că acum, după ce „ei” au schimbat Constituția „prin înșelăciune”, „ei” o vor folosi pentru a „distruge articolul 11 din Constituție, care garantează neutralitatea. Și apoi vor vota pentru ca Moldova să adere la NATO.” *WTF Moldova!?” a continuat această narațiune pe 9 decembrie:*

” **„Cizma trupelor NATO de mult timp calcă pământul moldovenesc... Experții avertizaseră anterior că referendumul lui Sandu va duce la pierderea completă a neutralității, ceea ce va atrage țara într-un război. Din păcate, ne îndreptăm exact în această direcție.”**

Eficiența acestor narațiuni a constatat în capacitatea lor de a exploata tensiunile existente în rândul electoratului pro-european. Prin prezentarea integrării europene ca o amenințare simultană la valorile tradiționale, suveranitatea națională și neutralitate/pace, actorii pro-ruși au încercat să submineze încrederea în parcursul european al Republicii Moldova, chiar și după victoria taberei „Da” în referendum.

Consolidarea electoratului pro-rus

Chiar și un bloc pro-european divizat poate fi numeric superior electoratului pro-rus din Republica Moldova, dacă acesta din urmă nu este eficient mobilizat. Crearea unui sentiment de amenințare și frica de opresiune sunt strategii eficiente pentru a motiva și activa o minoritate. Pe parcursul perioadei monitorizate, narațiuni în acest scop au fost escaladate la niveluri extreme: de la simple afirmații de discriminare, la predicții privind o suprimare forțată și, în cele din urmă, la acuzații de „genocid energetic” împotriva populației din regiunea transnistreană.

Pe 20 octombrie, fostul viceministru de externe (de facto) al auto-proclamatei regiunii transnistrene, Igor Șornikov, declara pentru RIA Novosti că...

„*„Odată ce „românii” au ajuns la putere în Moldova, găgăuzii s-au trezit sub presiune. Actuala guvernare dezvoltă aproape pe față planuri de suprimare a găgăuzilor și de desființare a autonomiei.”*

Această narațiune despre discriminare s-a intensificat între primul și al doilea tur al alegerilor prezidențiale. Pe 23 octombrie, canalul Telegram Cartea lui Nosovici susținea că „electoratul de bază al Maiei Sandu” cerea retragerea cetățeniei moldovenilor care au votat „Nu” și deportarea în Siberia a moldovenilor „care trăiesc în țările UE, dar au votat împotriva integrării europene”.

Pe 25 octombrie, Ilan Șor a adăugat un motiv recurent: „pregătirea Moldovei pentru război:

„*„Regimul Sandu nu vrea negocieri [cu Transnistria], dar își dorește foarte mult arme occidentale. La ce te pregătești, Maia? La război?”*

Politicianul transnistrean Andrei Safonov scria pe Facebook pe 11 noiembrie:

„*„Transnistria și Găgăuzia se așteaptă la o presiune sporită din partea dictaturii de la Chișinău... Este posibilă o suprimare forțată a populației pro-ruse din Găgăuzia... Nu se poate exclude încercarea de a desființa complet autonomia găgăuză în viitorul apropiat.”*

Criza energetică din decembrie a devenit un punct central pentru consolidarea narațiunii despre opresiunea Chișinăului asupra vorbitorilor de limbă rusă. Pe 16 decembrie, Insider Moldova a raportat afirmații conform cărora...

„*„Pe fondul crizei energetice, capetele înfierbântate din Ucraina și idioții din Moldova se gândesc să desfășoare o operațiune militară în Transnistria.”*

Retorica a escaladat către acuzații de „*genocid energetic*” împotriva regiunii transnistrene. Pe 2 ianuarie, canalul Telegram Transnistreanul declara:

„*Dacă autoritățile moldovene continuă genocidul poporului transnistrean, operațiunea specială a Rusiei în Ucraina se va transforma în operațiunea specială a Rusiei în Moldova. Iar Moldova nu este Ucraina, va fi cucerită literalmente într-o oră, iar aceste gunoaie românești vor fugi în România într-o cursă disperată.*”

Aceste acuzații au continuat în ianuarie. Pe 16 ianuarie, politologul Igor Șornikov, apropiat regimului de la Tiraspol, afirma că...

„*Dacă autoritățile moldovene nu permit trecerea gazului umanitar în Transnistria, acest lucru va fi un genocid deschis al populației.*”

Până pe 24 ianuarie, cunoscuta activistă pro-rusă Diana Karpinski de la organizația „Fântâna Speranței” afirma că regimul de la Chișinău ar putea „rezolva criza umanitară din Transnistria în 20 de minute”, dar că „menține cursul de divizare a oamenilor”. Ea a mers mai departe, numindu-l „genocid împotriva poporului moldovenesc”.

Pe parcursul perioadei monitorizate, eforturile de influență menite să divizeze pro-europenii au fost suplimentate de o retorică extremă și de o propagandă alarmistă direcționată către vorbitorii de limbă rusă, cu scopul de a mobiliza un nucleu compact în cadrul unui electorat fracturat. Actorii pro-ruși au folosit acuzații escaladate de opresiune iminentă asupra Găgăuziei și Transnistriei pentru a amplifica sentimentul de amenințare în aceste regiuni și în rândul vorbitorilor de rusă din Republica Moldova.

Aceste eforturi de influență au transformat majoritatea pro-europeană a Republicii Moldova într-un electorat fragmentat, în care o minoritate pro-rusă unită putea exercita o influență disproporționată—creând condiții mai favorabile pentru blocarea integrării europene și pentru restabilirea unei guvernări pro-ruse în alegerile parlamentare din 2025.

II. Delegitimarea instituțiilor

De ce delegitimare

Actorii pro-ruși utilizează operațiuni de influență pentru a submina încrederea publicului în instituțiile Republicii Moldova, amplificând percepțiile de **corupție, incompetență și părtinire politică**. Această delegitimare servește trei scopuri tactice principale:

1 COMUNICARE

Începând cu 2019, comunicarea pro-rusă s-a aflat într-un dezavantaj instituțional tot mai mare în Republica Moldova. Alegerea Maiei Sandu ca președinte a marcat începutul eforturilor de reducere a influenței rusești asupra structurilor statului, proces dinamizat după ce PAS a obținut majoritatea parlamentară în 2021. Cu o aliniere între Parlament, Președinție și ministere, instituții precum forțele de ordine, sistemul judiciar și Comisia Electorală Centrală au devenit mai apropiate intereselor naționale moldovenești și mai puțin favorabile Rusiei. Din 2023, posturi de

televiziune pro-rusești, precum RT, NTV și Ren TV, au fost restricționate ca urmare a constatării încălcării legilor în vigoare cu privire la răspândirea de informații false, manipulatorii de natură să pună în pericol siguranța statului și viața cetățenilor.

STATUL DE DREPT 2

Dacă instituțiile statului, precum justiția și forțele de ordine, sunt eficiente, ele devin un obstacol pentru actorii pro-ruși care doresc să folosească tactici de război hibrid, inclusiv finanțare ilicită, mituirea alegătorilor, interferență externă și corupție. Prin urmare, acești actori fie încearcă să captureze aceste instituții, fie, în cazul în care acest lucru nu este posibil, încearcă să le reducă eficacitatea.

Deși delegitimarea singură nu poate dezactiva complet instituțiile statului, ea le îngreunează activitatea. Într-un climat de neîncredere publică, investigațiile sunt privite cu mai mult scepticism, deciziile sunt mai ușor de catalogat drept corupte sau politizate, iar interferențele sunt mai ușor de ascuns. Mai mult, cinismul față de instituțiile statului reduce sprijinul public pentru reforme care le-ar putea face mai independente și mai eficiente, limitând astfel capacitatea Moldovei de a contracara tacticile de război hibrid ale Rusiei.

DEMOCRAȚIA 3

Discreditarea integrității alegerilor, promovarea unor narative de dezinformare cu privire la independența instituțiilor care asigură bunul mers al proceselor democratice, crește acceptarea publică a mesajelor de contestare a rezultatelor promovate de actorii pro-ruși. Astfel, delegitimarea instituțiilor servește trei scopuri principale: reduce diferența de autoritate dintre mesajele oficiale și cele pro-ruse, facilitează subminarea statului de drept și sprijină respingerea rezultatelor democratice nefavorabile Rusiei/actorilor pro-ruși.

Cu apropierea alegerilor parlamentare din 2025, aceste tactici de delegitimare urmăresc fie să faciliteze o victorie pro-rusă, fie, în caz contrar, să mărească șansele ca un nou rezultat pro-european să fie privit cu scepticism sau chiar respins de populație.

Cum a fost vizată “Delegitimarea” în perioada monitorizată, septembrie 2024–ianuarie 2025?

Alegerile prezidențiale din Republica Moldova și referendumul constituțional privind aderarea la UE au reprezentat atât o provocare, cât și o oportunitate pentru actorii pro-ruși. Deși victoria în oricare dintre aceste competiții era preferată, eforturile de delegitimare au oferit o modalitate de a gestiona posibilele înfrângeri prin construirea unor narațiuni cuprinzătoare despre capturarea instituțiilor și fraude electorale. Aceste narațiuni au fost promovate cu fermitate de mass-media și oficialii ruși, inclusiv Serviciul de Informații Externe (SVR), reprezentanți ai Dumei de Stat și purtătorul de cuvânt al Kremlinului, care au lucrat în concert cu o opoziție moldovenească practic unită.

Afirmații lipsite de temei, cărora nu le-au urmat niciun fel de inițiative legale din partea inițiatorilor, au fost făcute în context post electoral de unul dintre foștii candidați:

” „Legislația contradictorie, special creată, CEC-ul și toate structurile statului, inclusiv mass-media, au slujit autorităților și unui scenariu deja pregătit...Am ajuns la concluzia și avem sute de dovezi că alegerile au fost falsificate și procesul electoral a fost falsificat, în special de structurile CEC și unele structuri ale Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Educației și Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Edilii locali au fost, de asemenea, implicați în acest caz, ceea ce a dus la divizarea statului. Resursa administrativă a fost folosită foarte activ...Așteptăm demisia Comisiei Electorale Centrale și recalcularea voturilor.”

Deși înfrângerea președintei Sandu și înlocuirea acesteia cu un candidat pro-rus era rezultatul preferat, statutul acesteia ca principală figură pro-europeană a Republicii Moldova făcea urgentă pregătirea terenului pentru delegitimarea unei posibile realegeri. Deși acest lucru nu putea preveni un al doilea mandat, o narațiune despre o victorie frauduloasă ar fi putut submina eficiența președintei Sandu în funcție.

În mod similar, actorii pro-ruși au trebuit să se pregătească pentru un posibil vot „Da” în referendumul privind apropierea de UE. Un mandat democratic câștigat și consolidat pentru integrarea europeană ar întări consensul pro-vestic al Republicii Moldova, făcând esențial din punct de vedere tactic construirea unei narațiuni despre fraudă electorală.

Atacurile la instituțiile democratice a fost la cote înalte, cea mai afectată fiind Comisia Electorală Centrală și modul în care a gestionat alegerile prezidențiale și referendumul. De asemenea, diaspora (opțiunea ei pro-europeană și chiar dreptul legitim de a participa la vot) a fost o țintă constantă a operațiunilor informaționale pro-ruse.

„Comisia Electorală Centrală și alte instituții de stat sunt capturate de PAS.”

În perioada electorală din 2024, actorii pro-ruși au prezentat instituțiile democratice ale Republicii Moldova ca fiind capturate de PAS, cu un accent deosebit pe Comisia Electorală Centrală (CEC). A doua zi după referendumul din 2024, un deputat din Comitetul pentru Afaceri Internaționale al Dumei de Stat a declarat că aceste „alegeri nu pot fi numite alegeri”, afirmând că „ceea ce prezintă acum Comisia Electorală Centrală oficială este o minciună și o falsificare”. El a subliniat modelele de vot regionale, menționând că în Găgăuzia, „unde este mai greu să se pună presiune pe Comisia Electorală Centrală, la secțiile de votare” votul a fost „100%... împotriva”, aducând și exemplul „cum a votat Transnistria”.

Bloggerul pro-ruș Vitalie Florea a extins această critică asupra mai multor instituții pe 27 octombrie, argumentând că „CEC-ul, Consiliul Audiovizualului, Poliția și-au pierdut efectiv vederea și auzul”. El a susținut că acest lucru era evident în ...

” „...lipsa lor de reacție la toate aceste calomnii, manipulări, falsuri, minciuni răspândite deschis și fără opreliști de către presa pro-guvernamentală, care a sărit „în apărarea” adversarului Maiei Sandu...”

Pe 31 octombrie, într-o declarație oficială, Serviciul de Informații Externe al Rusiei (SVR) a escaladat acuzațiile de capturare instituțională și fraudă. Potrivit SVR, guvernul Republicii Moldova „a cerut ca administrațiile locale să asigure rezultatele” de care „autoritățile centrale aveau nevoie”, amenințând cu tăierea finanțării. Aceștia au susținut că CEC-ul „a instruit

comisiile electorale județene să asigure „corectitudinea” numărării voturilor, inclusiv prin ajustarea protocoalelor comisiilor de secție”. SVR a adăugat că, la secțiile de votare din diaspora din țările europene, nu exista „nicio control independent asupra procesului de votare și nici date fiabile privind numărul de votanți”.

Partide pro-ruse și-au justificat public înfrângerea în alegerile prezidențiale prin declarații care acuzau capturarea proceselor și instituțiilor democratice de către actualul partid de guvernământ. Potrivit acestora, fără „respectarea celor mai elementare reguli de desfășurare a campaniilor electorale”, nu se puteau avea „alegeri libere și corecte” în Republica Moldova. Fără a aduce argumente de susținere, principalul partid de opoziție pro-rus a cerut „depolitizarea Comisiei Electorale Centrale, a Curții Constituționale, a Consiliului Audiovizualului, a televiziunii publice, a Curții de Conturi și altor instituții de stat”, anunțând că vor „negocia cu alte forțe politice și cu societatea civilă pentru a dezvolta o strategie comună” în acest sens.

Pe blogul pro-rus „Traditia”, formatorii de opinie au concentrat acuzațiile de capturare instituțională asupra votului diasporei. El a descris votul diasporei ca fiind „nu doar opac, dar complet necontrolat” de societate și opoziție, în timp ce era „foarte bine” controlat de guvern. El a subliniat că aceste alegeri au fost gestionate de...

” „Comisia Electorală Centrală, care este complet subordonată PAS-ului, și Ministerul Afacerilor Externe, condus de vicepreședintele PAS, alături de serviciul consular, care—nu este un secret—este strâns legat de Serviciul de Informații și Securitate, controlat și el de președinte și majoritatea parlamentară.”

Astfel, actorii pro-ruși au prezentat instituțiile democratice ale Republicii Moldova ca fiind cuprinzător capturate de PAS, CEC-ul fiind exemplul central, dar nu izolat. Acuzațiile lor au creat o narațiune de conspirație instituțională, legând administrarea alegerilor, forțele de ordine, reglementatorii mass-media și votul fraudulos din diaspora—toate în serviciul partidului de guvernământ.

„Referendumul și alegerile prezidențiale au fost fraudate.”

Actorii pro-ruși au desfășurat o campanie cuprinzătoare pentru a nega legitimitatea atât a referendumului constituțional al Republicii Moldova, cât și a alegerilor prezidențiale, combinând acuzațiile de capturare instituțională de către PAS cu afirmații specifice despre procesele de votare și rezultatele acestora.

Pe 21 octombrie, Igor Șornikov a declarat pentru RIA că „referendumul privind modificările constituționale a fost falsificat”. El a pus sub semnul întrebării în special votul diasporei, unde „echipa lui Sandu a avut mână liberă”, susținând că era „imposibil de verificat autenticitatea votului diasporei” și că numărul de voturi a fost „extrem de exagerat”.

Scriind pe 21 octombrie, jurnalistul din Tatarstan apropiat de Kremlin, Albert Bikbov, a subliniat că „în Rusia, unde locuiește cea mai mare diasporă moldovenească, au fost deschise doar două secții de votare, însă în SUA și UE s-a încercat să se ajungă la fiecare alegător potențial”. El a susținut că, pentru „cei 500 de mii de moldoveni care trăiesc în Rusia”, autoritățile au

tipărit doar „10 mii de buletine de vot”. În concluzie, „actuala guvernare, cu sprijinul elitelor occidentale, a transformat aceste proceduri importante de alegere civică într-o batjocură”.

Vicepreședintele Comitetului Dumei de Stat a Rusiei, Konstantin Zatulin, a respins în mod preventiv posibilitatea unei victorii legitime a Maiei Sandu în alegerile prezidențiale, declarând pe 21 octombrie că:

„Acum vom vedea „democrația” occidentală în toată splendoarea ei. Dar chiar dacă, în orele rămase, reușim să forțăm 50% + un vot pentru „Europa”, iar Maia Sandu poate, în sfârșit, să iasă în fața jurnaliștilor în lumina zilei, ea este într-o situație dificilă. Nu poate câștiga corect al doilea tur. Acest lucru este clar pentru toată lumea.”

Atacurile la diaspora și la presupusa corupere a procesului de votare în afara țării au fost reluate chiar înainte de al doilea tur pe 29 octombrie:

„Maia Sandu pierde alegerile interne. Nu are nicio șansă să câștige în Moldova. Prin urmare, va încerca să falsifice alegerile în diaspora.”

Se seta în felul acesta cadrul în care rezultatele anticipate urmau să fie discreditate, oferindu-se explicația facilă (dar falsă) a imixtiunii în alegerile din diaspora. După rezultatul celui de-al doilea tur, candidatul perdant a fost declarat de blocul pro-rus ca fiind „președintele poporului” și „adevăratul câștigător” pe 4 noiembrie, cu trimitere directă la presupusa lipsă de legitimitate a votului din diaspora occidentală. Partidul a respins în mod special legitimitatea votului din regiunea transnistreană și din străinătate, invocând...

„...reducerea nejustificată a secțiilor de votare, blocarea accesului alegătorilor, agitație electorală în ziua tăcerii și în ziua alegerilor, alte nereguli în mai multe țări, inclusiv sute de cazuri de falsificare intenționată și dispariția unor urne de vot.”

Acuze referitoare la legitimitatea rezultatului (declarații de tipul „...obținut prin abuzuri, încălcări, amenințări, intimidare și utilizarea dictatorială a resurselor și instituțiilor statului..”) precum și la legitimitatea mandatului nou-obținut de președintele în funcție („...se află în funcție fără a fi fost aleasă de locuitorii Republicii Moldova...”) au fost reluate după alegeri de lideri politici pro-ruși.

„Maia Sandu a obținut o victorie doar în cifre și doar cu sprijinul din afara țării. Ea este aleasa Diasporei, fiind respinsă de cetățenii care au trăit direct patru ani sub guvernarea sa, care au suferit sub guvernarea sa.”

O dovadă a alinierii de mesaj și coordonării între actori politici pro-ruși locali și administrația de la Kremlin a survenit foarte curând după cel de-al doilea tur al prezidențialelor când Dmitri Peskov, purtătorul de cuvânt al administrației ruse a împărtășit același narativ de respingere a legitimității președintei Sandu.

„...[Președinta Sandu] nu este, din câte înțelegem, președinta țării sale, deoarece în țară însăși, majoritatea populației nu a votat pentru ea... vorbim despre o societate foarte, foarte divizată.”

Peskov a invocat restricțiile de vot impuse cetățenilor moldoveni din Rusia, argumentând că, deoarece aceștia „nu au avut oportunitatea de a-și exercita votul”, rezultatele alegerilor „nu pot fi considerate curate” și că aceste „alegeri nu au fost nici democratice, nici corecte”.

Pe 11 noiembrie, Șor a caracterizat ambele scrutine în termeni duri, drept un furt, susținând că președinta Sandu este „un simplu supus european, cu ambiții imperiale” care „a furat alegerile fiecărui moldovean”.

El a acuzat „manipulări, înșelăciuni, mită, amenințări—totul a fost documentat, am văzut cu toții” și a declarat că „numărul încălcărilor este fără precedent. Regimul a folosit Constituția ca hârtie igienică”. El a anunțat că...

” „...noi, blocul ‘Victoria’, împreună cu toți patrioții moldoveni, nu recunoaștem rezultatul acestor alegeri. Și nu-l vom recunoaște niciodată.”

Aceste mesaje pro-ruse au împletit acuzații privind un presupus partizanat instituțional sistematic, manipularea votului diasporei și discriminarea alegătorilor din Federația Rusă pentru a nega legitimitatea atât a referendumului, cât și a alegerilor prezidențiale. Prin accentuarea așa-zisei ilegalități a voturilor din diaspora și prezentarea rezultatelor ca fiind impuse din exterior, nu obținute democratic, actorii pro-ruși au urmărit atât subminarea instituțiilor democratice ale Republicii Moldova, cât și stabilirea unei distincții narative între alegătorii „adevărați” din țară și o diaspora pretins manipulată. Scopul final a fost fie obținerea victoriei în alegerile parlamentare din 2025, fie, în cazul unui nou câștig pro-european, crearea unei baze pentru contestarea acestuia.

III. Discreditarea actorilor pro-occidentali

De ce discreditare

Actorii pro-ruși din Republica Moldova operează într-un mediu în care sentimentul pro-european depășește, de obicei, cel pro-rus în sondaje. Deși orientarea pro-europeană a multor moldoveni rămâne fluidă și nu întotdeauna fermă, această majoritate persistentă oferă un avantaj forțelor politice pro-europene. Pentru a-și atinge obiectivele strategice —restabilirea unui guvern pro-rus și blocarea integrării occidentale—actorii pro-ruși trebuie să discrediteze sistematic atât actorii politici pro-europeni interni (PAS, președinta Sandu), cât și partenerii lor internaționali (UE, SUA, NATO).

Această campanie de discreditare beneficiază de un mediu informațional în care actorii pro-ruși se confruntă cu puține constrângeri raportat la intensitatea acuzațiilor pe care le lansează. Deși canalele media formale sunt restricționate, platformele informale, precum Telegram și alte rețele sociale, permit amplificarea nelimitată a acuzațiilor extreme despre presupuse acte de corupție, incompetență și intenții ostile. Cu cât aceste acuzații sunt mai exagerate, cu atât au un potențial mai mare de răspândire virală și impact emoțional, inclusiv asupra publicului care nu este în mod natural ostil mesajelor pro-europene.

Crucial, strategia de discreditare urmărește să modifice peisajul competitiv. Atât timp cât actorii pro-europeni mențin o imagine publică pozitivă, gestionarea agendei de guvernare democratică face dificilă victoria electorală a forțelor pro-ruse. Prin erodarea încrederii publice

În actuala conducere pro-europeană, actorii pro-ruși pot concura mai eficient pentru voturile alegătorilor indeciși, care rămân ambivalenți în ceea ce privește orientarea geopolitică a țării.

Discreditarea în perioada monitorizată (septembrie 2024 – ianuarie 2025)

În această perioadă, comunicarea pro-rusă a promovat două narațiuni complementare, construind o poveste puternică despre victimizarea Republicii Moldova, prinsă între opresori interni și externi. Previzibil, aceste eforturi s-au concentrat asupra președintei Maia Sandu, PAS și Uniunii Europene—actorii centrali ai referendumului și alegerilor prezidențiale. Voturile simultane au oferit un teren fertil pentru campaniile de discreditare, care nu doar că urmăreau să obțină victorii politice imediate, ci și să erodeze sistematic încrederea publicului în opțiunile pro-occidentale, atât pe plan intern, cât și extern.

Narațiunea promovată a prezentat forțele locale pro-europene (președinta Sandu și PAS) drept marionete autoritare aflate în slujba „stăpânilor” lor din UE, în timp ce Uniunea Europeană a fost portretizată ca o forță externă prădătoare. Aceste două fire narrative s-au consolidat reciproc: guvernul de la Chișinău a fost descris atât ca un opresor intern, cât și ca un complice, care trădează interesele naționale pentru a facilita colonizarea europeană. Uniunea Europeană a fost prezentată ca un agresor cultural și economic, care ar amenința suveranitatea Republicii Moldova, valorile sale tradiționale și bunăstarea materială a populației.

Această narațiune țesută a fost surprinsă cu o claritate deosebită într-o serie de articole publicate pe blogul pro-rus Traditia, înainte de referendumul și primul tur al alegerilor prezidențiale, care au evidențiat extremismul retoricii folosite împotriva actorilor pro-europeni. Într-un articol din 5 octombrie 2024, Traditia a portretizat guvernul PAS ca fiind responsabil pentru înlocuirea demografică a poporului moldovean, în timp ce cedează suveranitatea către forțele malefice ale Uniunii Europene...

„*„Noua ‘populație europeană’ a Moldovei, care va înlocui biologic și demografic poporul istoric al Moldovei... va trebui să se supună orbește și în totalitate deciziilor unei birocrății anonime și oculte de la Bruxelles.”*

Un alt articol din 9 octombrie a echivalat susținerea PAS cu susținerea nazismului, afirmând...

„*„...prin participarea la acest referendum, alegătorii în cauză seamănă cu acei alegători din Germania din 1933 care au votat pentru partidul nazist al lui Hitler... Atunci, fascismul german a ajuns la putere prin alegeri parlamentare, iar acum, indivizi cu aceași ideologie, oarecum modernizați, vor pune mâna pe conducerea țării prin acest referendum criminal.”*

Recursul la resorturi emoționale puternice ca tactică de manipulare a atins apogeul prin postări dedicate în jurul datei de 10 octombrie, care combina acuzații de presupus fascism manifestat de actori interni cu afirmații despre satanismul și genocidul Uniunii Europene. PAS a fost descris ca implementând ‘**fascism liberal**’ cu ‘*același dispreț pentru lege, aceeași neglijență față de normele morale și legale, ca regimul lui Hitler*’, urmând un ‘*plan diabolic*’ cu o ‘**esență anti-națională, fascistă, anti-umană**’. Uniunea Europeană a fost caracterizată drept ‘**Al patrulea Reich**’, iar blogul a susținut că ‘*numeroase studii științifice*’ au observat ‘**simbolismul satanic**’ al tuturor simbolurilor oficiale ale UE, începând cu arhitectura sediului

UE de la Bruxelles, care ar reproduce deliberate "imaginea Turnului Babel... simbolul respingerii lui Dumnezeu, al rebeliunii împotriva Lui, urmând revolta lui Satan împotriva lui Dumnezeu". Articolul s-a încheiat prin prezentarea integrării europene ca "ștergere culturală", avertizând că "a intra în Europa înseamnă a părăsi Ortodoxia" și caracterizând acest proces drept 'etnoid', care vizează distrugerea și eliminarea unui popor din istorie... rezultatul etnoidului fiind același cu cel al genocidului.

Această narațiune de bază – despre susținătorii fascismului din interior care execută ordinele unei UE prădătoare – a rezonat în mass-media pro-ruse, deși nu întotdeauna în termeni atât de categorici precum în cazul blogului Tradiția. După victoriile pro-europene în referendumul și alegerile prezidențiale, tonul comentariilor s-a schimbat de la avertismente despre catastrofe iminente la declarații resemnate că dezastrele prevăzute deja se desfășoară. Când prețurile mari ale energiei au apărut odată cu venirea sezonului rece, comentatorii pro-ruși au integrat rapid această evoluție în narațiunea lor stabilită, prezentând-o ca un rezultat inevitabil al politicilor submisive pro-europene ale guvernului PAS.

„PAS și Maia Sandu sunt susținători interni ai fascismului.”

Trebuie subliniat că tema fascismului este una favorită a Kremlinului în discreditarea oponenților politici. A folosit-o chiar și în legătură cu Zelenskyi și Soros care sunt evrei, o folosește în legătura cu elitele politice europene. Acest unghi oferă legătură cu simbolistica Marelui Război, vizează specularea unor atribute comune ale populațiilor din spațiul ex-sovietic, care au învățat un anumit tip de istorie, mistificată de comuniști.

Mesajele pro-ruse au caracterizat constant PAS și pe Președinta Maia Sandu drept forțe autoritare care implementează un regim fascist. Pe 12 octombrie, Șor a dat tonul, denunțând „dictatura regimului-marionetă pro-vestic”. Pe 18 octombrie, el avertiza despre violențele autoritare ce urmau să vină, afirmând...

” „Dumnezeu să ne ferească, dacă Maia va obține ce vrea de la acest Referendum, atunci, în numele UE, va împușca oameni, va arunca oameni în închisori, le va lua pensiile și le va face moldovenilor să plătească 50 de lei pe metru cub de gaz!”

Din nou fără a se aduce niciun fel de dovezi incriminatorii, pe 22 octombrie Maia Sandu a fost acuzată de un contra-candidat cu vederi pro-ruse de crearea unei diviziuni etnice și politice...

” „Maia Sandu este responsabilă personal pentru această campanie de ură, xenofobie și discriminare pe criterii etnice și politice împotriva adversarului ei, Alexandru Stoianolgo, precum și împotriva oricărui alt cetățean al țării care a exprimat o poziție diferită în cadrul referendumului.”

Acest contra-candidat a continuat cu paralele istorice către fascism, avertizând...

” *„Ne îndreptăm rapid către o societate care a fost complet ‘curătată’ de toți elementele incomode... Doamnă Sandu, citiți cărțile de istorie despre cum a apărut nazismul sau fascismul. Urmați exact același drum. Exact același.”*

Foști demnitari moldoveni, cunoscuți pentru relațiile cu oligarhi fugari condamnați în Moldova pentru acte de corupție și pentru susținerea constantă a unor puncte de vedere anti-occidentale și pro-ruse s-au implicat activ în susținerea narativului pretinselor viziuni naziste ale clasei politice de guvernământ de la Chișinău. Un astfel de exemplu a fost înregistrat pe 24 octombrie, când s-a făcut afirmația că „în ultima vreme, nazismul a fost impus în Moldova, din păcate nu doar de autorități, nu doar din interior, ci și din exterior”. Afirmațiile mai susțineau și că:

” *„...stigmatizarea în societate, care este practic unul dintre principalele instrumente ale așa-zisului guvern PAS în acești ani, este primul semn al nazismului și prima alertă roșie a degradării nu doar a societății, ci și a oricărui guvern!”*

”PAS facilitează Uniunii Europene distrugerea societății, identității și valorilor Moldovei.”

Așa cum am menționat anterior, blogul Tradiția a prezentat o versiune extremă a acestei narațiuni, prezentând PAS ca susținători ai unui „etnocid” al UE care ar elimina identitatea ortodoxă moldovenească, iar Uniunea Europeană era caracterizată drept un „Al patrulea Reich” pe care PAS îl aducea în mod conștient în țară.

Pe 12 octombrie, Șor a descris PAS ca fiind responsabil pentru predarea activă a Republicii Moldova în mâinile europene, avertizând...

” *„Dictatura regimului-marionetă pro-vestic, războaie, parade gay—toate acestea vor veni în țara noastră cu Uniunea Europeană. Toate acestea ne-au fost deja aduse de Sandu. De aceea, pe 20 octombrie vom vota împotriva UE! Moldova trebuie să fie fericită, independentă, pașnică și cu identitate. Și vom crea împreună o astfel de țară!”*

Tema în care PAS deschide Republica Moldova către „prădarea” europeană a apărut sub forme mai specifice. Pe 14 noiembrie, Șor a susținut că conducerea PAS pregătea legislație pentru a permite exploatarea europeană a trupurilor moldovenești, afirmând:

” *„Așa îmi imaginez eu că vorbesc ‘marii maeștri europeni’ cu Recean și Nemerenco (în spiritul ‘Europei tolerante’). Domnii tăiați sunt gata să transforme Moldova într-o piață ieftină de organe pentru UE... Acum se pregătesc amendamente legislative pentru a simplifica schimbul de organe umane — exportul, importul de țesuturi și celule umane... UE va începe să cumpere organe*

din țara noastră la prețuri derizorii. Recean, ești gata să vinzi un rinichi? Maia, un ficat?”

Pe 16 noiembrie, canalul de Telegram Moldova Adevărată a portretizat referendumul PAS ca mecanismul care permite colonizarea UE:

”*„În Moldova, mecanismele intervenției coloniale din afaceri încep să funcționeze. Ei bine, ați votat la așa-zisul referendum pentru 'valorile europene'? Nu? Și totuși—primiți-le!...Totul, așa cum este scris...este un instrument al politicii coloniale, pe care o simțim chiar acum asupra noastră.”*

Pe 26 noiembrie, canalul Moldova Politics a susținut că identifică moduri specifice prin care PAS deschidea Republica Moldova pentru ingineria socială europeană— inclusiv narațiunea despre transferul de organe—afirmând că:

”*„După 'euroreferendum', Comisia Europeană a recomandat Moldovei în ordinea priorității' să legalizeze în țară procedurile LGBT și de schimbare de sex. Analogii ale legislației europene care permit exportul și importul de țesuturi și organe umane sunt de asemenea acceptate de urgență. Autoritățile moldovenești adaptează activ legislația la standardele europene. Până în 2025, este planificată lansarea unui registru electronic al cetățenilor care nu doresc să fie donatori de organe după moarte. Dacă refuzul nu este depus, persoana este automat inclusă. În prima lectură, proiectul de lege a fost adoptat, simplificând procedura de donare și transportul materialelor biologice în străinătate.”*

Narațiunile de discreditare foloseau teme familiare legate de neutralitatea și securitatea Republicii Moldova, Șor susținând pe 29 noiembrie...

”*„Ursula von der Leyen pregătește UE pentru un război prelungit. Moldova este un tampon între Vest și Est. Cei care ieri vorbeau despre energie verde astăzi cheltuiesc miliarde pe incitarea urii.”*

Pe 11 decembrie, Gagauznews a susținut că PAS permite invazia NATO:

”*„Această activitate de politică externă a lui Sandu este o reglementare deschisă a conturilor cu stăpânii europeni. Sub masca unei protecții imaginare împotriva amenințărilor externe, NATO umple Moldova cu arme pentru a face țara un tampon—un avanpost militar între Rusia și Europa. Neutralitatea și nevoile reale ale poporului au fost aruncate pe marginea 'navei de pace' a UE.”*

Aceste narațiuni îl prezentau pe PAS ca un facilitator activ al diferitelor forme de prădare europeană asupra Republicii Moldova, de la ștergerea culturală până la traficul de organe și exploatarea militară, descriind conducerea PAS și pe Președinta Sandu ca susținători ai colonizării UE.

„Criza energetică este vina PAS și alegerilor sale pro-vestice”

În decembrie și ianuarie, vocile pro-ruse caracterizau întreruperile emergente ale aprovizionării cu energie drept o alegere conștientă — sau chiar deliberată — din partea conducerii PAS, menită a dăuna cetățenilor Republicii Moldova. Narațiunea prezenta PAS ca împiedicând activ soluțiile potențiale la disfuncționalitățile energetice, în timp ce, simultan, Federația Rusă era prezentată ca un partener dispus să ofere soluția dar care era respins din motive ideologice pro-vestice.

Pe 16 noiembrie, narațiunea de blocare deliberată de către autoritățile Republicii Moldova a fost evidentă pe **canalul de Telegram The Big Game of Little Moldova**. Canalul sugera că „Chișinăul nu a făcut încă pașii necesari pentru a ajunge la acorduri cu Rusia și Ucraina...se poate presupune că cineva la Chișinău vrea să provoace o criză a gazului”.

Postarea sublinia că „negocierile cu Rusia au fost întrerupte, Moscova este atacată zilnic” în timp ce remarcă faptul că „în același timp, pe 10-11 decembrie, Președinta Sandu se afla la Bruxelles, unde s-a întâlnit cu conducerea Uniunii Europene și NATO... Maia Sandu, deși panica se răspândea în țară, nu a vorbit personal despre problema gazului.” Canalul prezenta Federația Rusă ca un partener dispus care a fost blocat de la a ajuta, afirmând că „Rusia însăși a propus Moldovei să rezolve problema aprovizionării cu gaz pentru malul drept. Tot ce este necesar pentru asta este dorința.”

În aceeași zi, canalul de Telegram Moldavsky Wagon a raportat comentariile lui Iurii Ceban, președintele Uniunii Industrialiștilor, Agrarienilor și Antreprenorilor din (de facto) Transnistria, care afirma că:

„Nici Rusia, nici Ucraina nu împiedică tranzitul de gaz către Transnistria. Motivul pentru criza energetică iminentă este refuzul autorităților moldovenești de a plăti datoriile Gazprom pentru gazul rusesc deja consumat.”

Un fost înalt demnitar moldovean și candidat la președinție în scrutinul din 2024 a oferit o formulare clară a acestei narațiuni pe 18 decembrie. Vorbind pentru organul de presă controlat de Kremlin, Izvestia, el a afirmat:

„Conform estimărilor noastre, Sandu și guvernul său, din păcate, pregătesc Moldova pentru o catastrofă umanitară din 1 ianuarie 2025. Esența este simplă. Oprea livrărilor de gaz rusesc către regiunea Transnistriană a Moldovei nu va permite Centralei Electrice de Stat din Moldova să genereze electricitatea necesară. Această atitudine a conducerii moldovenească față de propriii cetățeni înseamnă că oamenii și economia națională în ansamblu au devenit ostatici ai cursului anti-rus al Uniunii Europene, deși tot mai multe țări europene susțin atât o rezolvare pașnică a crizei din Ucraina, cât și continuarea tranzitului de gaz rusesc către țările europene. Este clar că o astfel de politică de genocid... față de propriii cetățeni nu poate să aibă susținere în Moldova.”

Pe 18 decembrie, un deputat al blocului „Victoria”, ajuns ulterior pe lista internațională de sancțiuni ca urmare a acțiunilor pro-ruse de subminare a proceselor electorale întreprinse, a învinuit Comisia Europeană pentru oprirea tranzitului de gaz prin Ucraina:

” „Tranzitul gazului rusesc prin teritoriul Ucrainei va fi oprit. Așa a decis Comisia Europeană, motivând că aceasta „nu este în interesul său”... Vom rămâne fără gaz și electricitate la prețuri accesibile (atât din punct de vedere financiar, cât și fizic). Cu alte cuvinte, suntem pe cale să ne confruntăm cu o adevărată catastrofă umanitară!”

Pe 24 ianuarie, WTF Moldova!? a raportat despre declarațiile unei influențere pro-ruse în Republica Moldova...

” „Regimul Republicii Moldova poate „rezolva criza umanitară din Transnistria în 20 de minute”. Pentru a face acest lucru, este necesar să se deschidă robinetul de la conducta de gaz. În Transnistria, au menționat că vor plăti pentru combustibilul albastru. Prin urmare, autoritățile moldovene nu vor pierde nimic... Cu toate acestea, președintele continuă cursul de divizare a oamenilor. Activista a spus că acest lucru reprezintă genocidul poporului moldovean. Rușine celor care l-au votat pe Sandu în al doilea tur al alegerilor prezidențiale.”

Disfuncțiile în aprovizionarea cu energie în perioada rece au oferit actorilor pro-ruși o nouă oportunitate de a dezvolta narativul lor deja stabilit de discreditație – Partidul de guvernare ca opresor intern și facilitator al prădării occidentale asupra Republicii Moldova – manifestându-se acum prin acuzații de provocare deliberată a dificultăților materiale pentru cetățenii moldoveni. Această retorică a fundamentat acuzațiile de fascism și trădare, legându-le de preocupările zilnice legate de prețurile la încălzire și electricitate.

IV. Promovarea Rusiei

De ce se promovează Rusia

Deși discreditația actorilor pro-europeni este esențială, aceasta singură nu poate asigura obiectivele strategice pro-ruse în Republica Moldova. Alegerile parlamentare din 2025 reprezintă o oportunitate crucială pentru a atinge obiectivul lor strategic principal: restabilirea controlului politic pro-rus în Republica Moldova pentru refacerea sferei de influență rusească asupra statului. Pentru a reuși, forțele pro-ruse trebuie nu doar să descurajeze sprijinul pentru opțiunile pro-europene, ci și să genereze un sprijin electoral substanțial pentru partidele și politicienii pro-ruși – fie că sunt deschis aliniați cu Rusia sau nu.

Totuși, promovarea influenței ruse implică compromisuri tactice. O implicare prea vizibilă a Rusiei ar putea uni pro-europenii din Republica Moldova, contracara eforturile de a-i diviza. Mesajele pro-ruse trebuie, prin urmare, să echilibreze promovarea pozitivă a Federației Ruse cu riscul de a declanșa o coeziune defensivă în rândul pro-europenilor.

Această provocare tactică îi face pe actorii pro-ruși să prioritizeze fragmentarea pro-europenilor în detrimentul promovării active a influenței ruse. Având în vedere avantajul demografic al pro-europenilor în Republica Moldova, fragmentarea acestei pluralități este de obicei mai urgentă decât construirea unui sprijin explicit pentru Rusia.

Când se promovează influența rusă, accentul cade adesea pe beneficii practice mai degrabă decât pe mesaje geopolitice sau civilizaționale evidente. Actorii pro-ruși prezintă Federația Rusă ca pe un partener economic indispensabil pentru Republica Moldova, un apărător al valorilor tradiționale și un protector al drepturilor minorităților. Această concentrare pe avantaje concrete, mai degrabă decât pe alinierea geopolitică abstractă, ajută la evitarea declanșării unei coeziuni defensive între pro-europeni.

Mesajele care promovează Federația Rusă pun adesea accentul pe stabilitatea și suveranitatea Republicii Moldova. Prin prezentarea Rusiei ca un garant al poziției regionale a Republicii Moldova și respectându-i neutralitatea constituțională, mesajele pro-ruse caută să atragă moldovenii temători de implicările geopolitice. Această poziționare a Federației Ruse ca forță stabilizatoare contracarează direct narațiunile pro-europene care descriu Rusia ca o amenințare la adresa independenței Republicii Moldova.

Promovarea influenței ruse urmărește să ofere o alternativă concretă pentru alegătorii care au fost deziluzionați de narațiunile de discreditare anti-Vest. Nu este suficient să-i faci pe cetățeni cinici față de conducerea pro-europeană: trebuie să vadă partidele pro-ruse ca vehicule credibile pentru schimbări pozitive. Aceasta explică de ce promovarea influenței ruse se concentrează adesea pe beneficii concrete, cum ar fi prețuri mai mici la gaz sau acces la piețe, în loc de argumente geopolitice abstracte, apelând la preocupările pragmatice care pot rezona cu electoratul pragmatic al Republicii Moldova.

Perioada monitorizată, septembrie 2024 – ianuarie 2025

Referendumul și alegerile prezidențiale au amplificat compromisurile tactice implicate în promovarea influenței ruse. Cu priorități imediate de prevenire atât a unui vot "Da" în referendum, cât și a realegerii președintelui Sandu, actorii pro-ruși s-au confruntat cu riscuri semnificative în promovarea deschisă a Rusiei: un astfel de mesaj ar fi putut uni tocmai acele grupuri societale pro-europene pe care încercau să le divizeze. Astfel, actorii pro-rusi au continuat să își concentreze atenția pe divizare, delegitimare și discreditare, mai degrabă decât pe promovare: slăbirea sprijinului pentru integrarea UE, erodarea sprijinului electoral al președintelui Sandu și exploatarea disfuncționalităților aprovizionării cu energie pentru a discredita actorii pro-occidentali.

Cu toate acestea, vocile pro-ruse au continuat o promovare atentă a influenței ruse prin accentuarea beneficiilor filantropice și a sprijinului umanitar, în special în regiunile precum Găgăuzia și regiunea transnistreană. Acest mesaj poziționa Federația Rusă și actorii pro-rusi ca parteneri binevoitori, blocați de autoritățile PAS ostile de a livra ajutor cetățenilor moldoveni.

„Rusia este protectorul și binefăcătorul natural al Moldovei”

Pe 30 octombrie, Ilan Șor a contrastat oferirea de ajutoare de către echipa sa cu lipsa de umanitate a președintelui Sandu:

” „Aceasta depășește orice limită a umanității. Sandu, ești fără suflet. Explică de ce poliția ta a confiscat frigiderul unei femei șomere, mamă a mai multor copii? Da, frigiderul a fost oferit de echipa noastră. Această familie a cerut ajutorul nostru pentru că abia supraviețuiesc.”

„De ani de zile ajutam cu neegoism familii numeroase, persoane cu dizabilități, pensionari—oameni care nu au nimic pe masă. Se adresează nouă pentru că voi, cei aflați la putere, le refuzați dreptul la o viață decentă.”

Pe 16 noiembrie, ambasadorul Rusiei desemnat la Chișinău, Oleg Ozerov, a declarat că Moldova depinde economic de Federația Rusă: *„Binele economic al Moldovei depinde în mare măsură de relațiile economice cu Rusia. Fără gazul ieftin rusesc, fără o piață mare din Rusia care să accepte produsele moldovenești, este greu să vorbim despre perspectivele prosperității republicii.”*

Pe 23 noiembrie, un mesaj pe Telegram de la Media Killer PMR a întărit o narațiune despre sprijinul esențial și binevoitor al Rusiei pentru moldoveni:

„Totul este clar cu gazul. Moldova nu vrea să rămână fără gaz în iarnă, iar preocuparea pretinsă pentru cetățenii PMR este doar o ficțiune și o încercare patetică de manipulare—Rusia nu va lăsa cetățenii din Transnistria fără gaz.”

Pe 25 noiembrie, Moldavian Wagon a raportat că bașcanul Găgăuziei, Evgenia Guțul, a lăudat activitățile filantropice ale organizației Eurasia, o entitate susținută de Șor din al cărui board fac parte membri ai Dumei de stat a Federației Ruse aflați pe lista de sancțiuni internaționale, susținând că autoritățile Republicii Moldova blochează asistența umanitară din partea Federației Ruse:

„Datorită proiectelor «Eurasia», cadrele didactice și tinerii din Găgăuzia și din alte regiuni ale Moldovei au avut oportunitatea unică de a efectua stagii de formare și de a schimba experiențe cu colegii lor din Rusia...Deși partea rusă era gata să furnizeze fermierilor din Găgăuzia 12 mii de tone de ajutor umanitar încă din octombrie, parlamentul moldovean nu a început nici măcar să analizeze inițiativa noastră legislativă.”

Pe 10 decembrie, Radio 1 a raportat declarațiile ministrului de Externe de facto al Transnistriei, Vitaly Ignatyev, care au amplificat narațiunea despre bunăvoința Rusiei blocată de autoritățile Republicii Moldova:

„Relațiile dintre Rusia și Transnistria vor atinge un nou nivel în viitor... A subliniat parteneriatele strategice și relațiile aliate, menționând că Federația Rusă îndeplinește o misiune de menținere a păcii, participă la negocieri și furnizează sprijin umanitar, inclusiv plăți de pensii pentru cetățenii ruși. «Nu putem ignora faptul că Moldova încearcă să destabilizeze aceste legături importante pentru Transnistria», a spus Ignatyev.”

În timp ce promovarea influenței ruse a fost mai puțin vizibilă în comparație cu alte obiective de influență în perioada referendumului, alegerilor prezidențiale și disfuncționalităților energetice, aceasta ar putea câștiga mai multă importanță în 2025, pe măsură ce actorii pro ruși vor încerca să construiască sprijin electoral pentru partidele și politicienii pro ruși înaintea alegerilor parlamentare. Cu toate acestea, în perioada monitorizată, actorii pro-rusi au promovat ofertele așa-zis filantropice și umanitare ale Federației Ruse și ale actorilor pro-ruși, care ar fi fost, potrivit acestora, blocate de guvernul de la Chișinău.

CONCLUZII

Între septembrie 2024 și ianuarie 2025, operațiunile de influență pro-ruse s-au concentrat pe referendumul constituțional din Moldova, alegerile prezidențiale și situațiile din domeniul energetic în perioada decembrie 2024-ianuarie 2025.

Narațiunile pro-ruse au fost folosite pentru a:

Divizare

- ...exploata opțiunea binară a referendumului pentru a adânci diviziunile naționale privind alinierea europeană.
- ...fragmenta susținătorii Uniunii Europene folosind mesaje inflamatorii despre valorile tradiționale și neutralitate.
- ...consolida minoritatea pro-rusă prin acuzații de opresiune a regiunilor vorbitoare de rusă, cum ar fi Găgăuzia și regiunea transnistreană.

Delegitimizare

- ...prezenta instituțiile democratice ale Moldovei, în special Comisia Electorală Centrală, ca unelte capturate ale controlului PAS.
- ...respinge legitimitatea desfășurării și rezultatelor referendumul constituțional și alegerilor prezidențiale.
- ...crea o falsă distincție între „voturile reale” din interiorul țării și cele „manipulate” ale diasporei pentru a slăbi încrederea în orice rezultate democratice pro-europene.

Discreditare

- ...prezenta PAS și Președinta Sandu ca fiind opresori fasciști ai vorbitorilor de limba rusă.
- ...portretiza Uniunea Europeană ca o forță colonială ce amenință să distrugă suveranitatea, valorile și securitatea Moldovei.
- ...da vina pentru situația din domeniul energetic pe poziția pro-vestică a PAS, portretizând-o ca o alegere autosuficientă și/sau malefică a partidului de guvernământ.

Promovare

- ...comunica beneficiile tangibile ale Federației Ruse și ale punctelor de sprijin ale acesteia, inclusiv gazul mai ieftin, ajutorul caritabil și umanitar.
- ...poziționa Federația Rusă ca garant al securității și neutralității Republicii Moldova.
- ...susține că autoritățile PAS au blocat intenționat ajutorul umanitar rus în timpul crizei energetice.

Aceste obiective de influență s-au susținut reciproc. Astfel:

- ...**Divizarea** societății a redus consensul public, făcând instituțiile mai vulnerabile la narațiuni de delegitimare...
- ...**Delegitimarea** instituțiilor a facilitat atacuri și mai extreme de discreditare a actorilor pro-vestici...
- ...**Discreditarea** actorilor pro-vestici a creat spațiu pentru promovarea alternativelor rusești.

Privind spre alegerile parlamentare 2025:

- Accentul actual pro-rus pe divizare, delegitimare și discreditare s-ar putea ajusta pentru a include o promovare mai activă și agresivă a influenței ruse, pe măsură ce urgența de a construi un momentum electoral pentru candidații pro-ruși crește.
- Cadrul celor „patru obiective de influență” oferă informații valoroase pentru anticiparea viitoarelor operațiuni de influență pro-ruse și poate ghida dezvoltarea contramăsurilor, cum ar fi campaniile de comunicare strategică aplicate de către toți actorii democratici.
- Abordarea vulnerabilităților fundamentale exploatate de operațiunile de influență pro-ruse este esențială: consolidarea coeziunii naționale și a încrederii în instituțiile democratice este crucială pentru securitatea pe termen lung a Republicii Moldova.

